Ч. 57. Львів. Пятниця дня 12 (24) марця 1899. Річник III.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
в Австриї:
на цілий рік . . . 12 р. ав.
на пів року . . . 6 р. ав.
на чверть року . . 3 р. ав.
на місяць . . . . 1 р. ав.
За границею:
на цілий рік . . 20 рублів або 40 франків
на пів року . . 10 рублів або 20 франків
Поодиноке число по 8 кр. ав.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановиx псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о год. 6-ій пополудни.
Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« під ч. 5 **ул. Ліндого**. — Експедиция місцева в Аґенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в »Надісланім« 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 15 кр. від стрічки.

Плата учителів.

Подану у вчерашнім числі »Руслана« новелю до шкільного закона, нормуючого плату учителів, ухвалив сойм на вчерашнім засіданю майже одноголосно без всякої зміни. В ґенеральній розправі піддержали новелю посли Малаховский, Цєлецкий, Вахнянин в імени послів руского клюбу, Козловский і віцепрезидент краєвої ради шкільної Бобжиньский. Проти новелї промовляв лише архіконсервативний посол з центра подільского, Еміль Торосєвич. Хоч краєвий буджет на біжучий рік ледви покрив видатки, а слідуючий рік закінчить ся може і поважним, майже міліоновим дефіцитом, мимо сего невідрадного фінансового положеня краю сойм признав учителям народних і виділових шкіл висшу плату, котру треба буде покрити підвисшенєм додатків до безпосередних податків. Найнизша плата учителів сталих буде виносити на будуче 400 зр., найвисша 1000 зр. Несталі учителї некваліфіковані одержать ремунерацию в висоті 250 зр., несталі кваліфіковані в висоті 300 зр. Видаток в буджеті на шкільництво піднесе ся вслід за тим о 362.000 зр. річно, а новий закон увійде в житє з 1. січня 1900 року.

Притім треба зазначити, що почин до поправи долї учителів не дало внесенє посла Малаховского, а порушила сю справу сама краєва рада шкільна, предложивши ще перед сесиєю соймовою краєвому виділови внесенє на підвишку учительских плат з готовим проєктом розділу сеї підвишки між учителів чотирих катеґорий чи кляс. До сего проєкту добавив лише пос. Козловский в шкільній комісиї поправку, на основі котрої учителям несталим а кваліфікованим признано замість дотеперішних 250 зр. ремунерациї — 300 зр.

Дальше годить ся провірити, що в першій лінії самі посли-селяни, з виїмкою ґрупки Крамарчика, на довірочних зборах послів з меньшої посїлости були за тим, щоби на покритє нового значного видатку на учительство народних шкіл піднести додаток краєвий до безпосередних податків о три крайцари на ґульденї. Другі посли були би може не важились на нове обтяженє селян без виразної, охотної заяви послів-селян.

Підвишка плат учителів народних не є вправдї дуже значна. Претенсиї деяких кружків учительских ішли дальше. Се признаємо. Але з другого боку треба запримітити і подати до відомости тогож учительства, що при теперішних жерелах доходів краю, сойм не був в спроможности вдоволити дальше ідучим претенсиям. Те, що дано учителям, дано однакож охотно і в тій надії, що учителї з'уміють достойно оцінити жертву тих, що своєю кервавицею удержують школи. Під економічним та фінансовим зглядом край наш не може рівнятись з другими західними коронними краями Австриї. Тож і учительство наше повинно зрозуміти, що лише по тій одній причині єго плата за тяжкий труд не може дійти до висоти плат учителів в других заможнїйших краях коронних. Згляд на загальне сумне положенє економічне Галичини був в тій справі рішаючим моментом. Рада би душа в рай, та гріхи не допускають — каже наша пословиця. Рад би був і сойм вивінувати учителів своїх як найкрасше, та в тім біда, що засоби скудні, дуже скудні.

Відрадні прояви.

Після сьвяткованя столїтного відродженя лїтературного, наступає видно початок ери економічного відродженя руского народа. Бо в ріжних сторонах і на ріжних полях ми бачимо живий рух серед нашої суспільности до економічної орґанїзациї. Нехай се будуть лише перші кроки, нехай се будуть лише проби, що не в однім не удадуть ся, не переведуть ся вповнї, або зовсїм заникнуть, то всеж таки звернена в сю сторону житя увага сьвітлїйших людий нашого загалу і їх ініциятива заінтересує чим раз ширші круги справами промислу і торговлї, улекшенєм кредиту для всяких предприємств і лученєм в спілки для спільної економічної підмоги. Се суть основи добробиту кождого народа, а у нас їх ще нема — треба доперва виробити їх потребу в переконаню загалу, в поглядах на своє становиско і на всесьвітний лад, як то деінде народи своєю ощадностию, злукою і невсипущим старанєм приходять до добра, независимости і значіня.

Тому з відрадою витаємо всякий подвиг ба навіть всякий почин на тім поли, коли він виходить лише з доброї волї і з дїйсної, відчутої потреби. Тепер знов можемо запотувати два факти з провінциї, що подають надію на пожиточний плід на нашій економічній ниві.

Одним таким фактом є заснованє нового товариства »Спілка для господарства і торговлї« в Перемишли. Комітет, що засновує се товариство, видав в тій справі друковану відозву, де означує в сей спосіб ціль і способи нового товариства:

Для дальшої орґанїзациї економічної в нашім перемискім окрузї показує ся потреба заснованя товариства котре би заняло ся орґанїзациєю господарства рільного і торговлею продуктів господарских, як: збіже, прядиво, яйця, сїно, солома і т. д. Статут такого товариства уже готовий

Беата і Гальшка

історична траґедия в 5 актах
з другої половини XVI. віку
Льва Лопатиньского.

(Дальше.)

Акт III.

В монастири ОО. Домінїканів у Львові.

СЦЕНА I.

Беата і пріор.

Беата. Отче, ви бороните невинність, як заступаєтесь за нами, ви поратуєте кривду, коли позволяєте з тих сьвятих мурів обстрілювати наших ворогів.

Пріор. Хотяй менї прикро, але дальше так бути не може.

Беата. Не проганяйте, сьвятий отче, безвинних сиріт. Ви-ж самі пізнали ту непорочну жертву діявольских інтриґ, ви-ж знаєте мою доньку, що она сьвята і чиста, як ангел з неба. Але присягаю на весь мир і на Бога, що она нїяким правом не є жінкою ґрафа з Горки.

Пріор. Однакож я чую, що сам епископ вінчав їх в королївскій каплици?

Беата. Я-ж була на дворі в Варшаві, коли Гальшку привезли разом з трупом Санґушка. Зборовскому король дав так почути свою неласку, що мусїв опустити Варшаву, а зараз же таки король почав сватати Горку. Я опирала ся всїма силами, але се вже гірше турецкої неволї, коли король дочку вільного шляхоцкого роду віддає насилу свому любимцеви в ясир!...

Пріор. Тш...ш...ш!... Вельможна княгине, не грішіть такими словами против королївского маєстату!

Беата. Так, так, я повторю се перед цїлим сьвітом: насилу, підступом звінчали мою дитину, без єї волї і без мого призволу. Мене розлучили від доньки, стягнули силою у мене сиґнет з пальця і показали єго Гальшцї на знак мого призволеня. Але Гальшка заявила перед вівтарем виразно: єсли мати згодила ся і сей знак правдивий, то я матери повинную ся. А то все була лож і підступ, отже і шлюб не є важний.

Пріор. Слушно, зовсїм слушно, що несправедливо. Але на всякий спосіб Горка єї дістане.

Беата. Нїколи! Леда день я ожидаю, отче, жениха для Гальшки. Він прибуде сюди: князь Слук з могучої родини на Литві.

Пріор. Щож з того, коли нам прийде піддати ся.

Беата. Піддатись?! Скорше затоплю ніж у груди моєї доньки, чим піддам ся волї насильника!

Пріор. Дух сьвятий при нас! Княгине, стямте ся!... І щож нам робити, щож тут робити?

Беата. Я вибрала для Гальшки жениха, котрому Горка не зможе оперти ся. Родина Слуків посвоячена з одної сторони з Острожскими, а з другої має могучий вплив на королївскім дворі. Князь Слук прибуде сюди з дружиною, прожене Горку зі Львова і визволить нас, тілько витреваймо, отче пріор, витреваймо!

Пріор. Коли-ж не буде можна дальше жити в тих мурах.

Беата. Скарбниця Острожских не вичерпає ся ще і за десять років. Не даром я скрила єї у ваших безпечних мурах. А нема такого високого муру, щоби через него не переліз осел золотом обючений. Тож і через ваші мури ми дістанем за гроші провіянту з міста. Анї ви, анї братчики, анї сестри не будуть постити через мене.

Пріор. Не о провіянт ходить, але пити нема що в монастири.

Беата. Хиба-ж ваші пивницї висохли би так скоро? Кажіть, отче пріор, виточити хотяй би послїдну бочку, я їх опісля назад наповню.

Пріор (нетерпеливо). Але-ж перетяли рури, а керницї нема в монастири...

Беата (павза). Які рури?

Пріор. Та кажу-ж: рури, що воду довозять. Нема води в монастири, а без води не можна бути.

Беата. Ах, нещастє! Се найстрашнїйший

і напечатаний, а тут наводимо важнійші єго постанови:

§ 1. Товариство має фірму: »Спілка для господарства і торговлї«, тов. зареєстр. з обмеженою порукою в Перемишли.

§ 3. Цїлею сего товариства є: піднесенє господарства і торговлї поміж членами своїми і поліпшенє їх добробиту.

§ 4. До осягненя тих цїлий товариство буде: а) в популярних викладах на економічних зборах заохочувати своїх членів до поступової господарки; б) скликувати економічні віча і наради; в) видавати фахові часописи і господарско-торговельні книжки і брошурки; г) посередничити в спроваджуваню штучних навозів, машин господарских. насїня і т. д.; д) занимати ся торговлею і посередничити в тій же; е) основувати філії, аґенциї і закладати склади товарів, зсипи збіжа і т. п.; ж) піднимати ся достави; з) опікувати ся і орґанїзувати крамарство і торговлю по селах; к) старатись о гуртові склади товарів для сїльских крамниць.

Інтересуючих ся сею справою Родимців запрошує комітет для остаточного заснованя товариства, а то: ухваленя статута і підписаня єго в присутности нотаря, і в цїли вибору 12 членів совіта і 3 членів дирекциї, як і їх заступників, на нараду і перші конститууючі загальні збори на *четвер по 1. Нед. св. Поста (23. н. ст. марця) на 11 годину* до комнат **Рускої Бесїди в Перемишли**. Просить, щоби самі прибули і других до прибутя заохотили, особливо Всч. Отців, делеґатів читалень і крамниць.

Друге товариство засновує ся в Тернополи, як повітове товариство кредитове. Почин до дїла вже даний. Дня 18. с. м. по полудни відбули ся в комнатах »Рускої Бесїди« збори ширшого кружка публики, як місцевої так і замісцевої, для наради над основанєм повітового товариства кредитового в Тернополи. Збори відбули ся на запрошенє комітету, котрий завязав ся з ініциятиви тамошної філії »Просьвіти« а зглядно єї голови о. Евстахія Цурковского.

За основу товариства принято статут, який виготовив для таких товариств »Краєвий Союз кредитовий«. Один удїл установлено на 10 зр. або 20 корон, а поруку трикратну. При установленю удїлу збори руководили ся зглядами на довжників дрібних позичок, а невисокою порукою хотїли більше заохотити до інституциї членів зголошуючих ся о позичку. До введеня в житє і до виєднаня зареєстрованя товариства уповажнили збори о. Евст. Цурковского і тамошних адвокатів д-ра Станислава Чикалюка і Северина Даниловича. Невдовзї, надїємось, відбудуть ся перші загальні збори для уконституованя товариства.

спосіб, якого могли ужити против нас. Щож тепер робити? Кажіть наловити дощівки!

Пріор. Тепер посуха — тай впрочім, що то за напиток дощівка!

Беата. Може вино угасить на якийсь час спрагу?

Пріор. Вино справляє ще гіршу спрагу. Вірте моєму досьвідови, ласкава княгине.

СЦЕНА II.

Тіж і братчик.

Братчик. Якийсь жебрак домагає ся видїтись з великою княгинею. Каже, що приходить з Литви.

Беата. Жебрак з Литви до мене? Ведїть єго, frater, сюда! Ах, отче пріор, які недослїдимі суть шляхи Божі. Я чую, що той старець несе в жебрачій торбі спасенє для княгинї.

Пріор (до братчика). Чи collegium по вечірни?

Братчик. Нинї не було вечірнї. При обідї не було чим розпускати вина, і цїлий монастир спить тепер сном Ноя.

Пріор (заклопотаний). Я знав те, я знав! Жажда в монастири, се найстрашнїйша язва. (Вибігає).

(Далї буде.)

О сїльских касах

системи Райфайзена.

Заснованє кас ощадности і позичок системи Райфайзена в Нїмеччинї.

Вітчиною спілок системи Райфайзена є околиці Вестервальду в пруській надреньскій провінциї. Коли читаємо описи селяньскої нужди в Вестфалії і дальше над Реном зперед пятьдесятьох років, то представляє ся нам правдивий образ наших теперішних галицких відносин! Темнота, апатия, безрадність, неробство і легкодушність без границь, а при тім лихва і всякий визиск обмотали якби павутиною майже всї селяньскі господарства в Вестфалії і випивали піт і кров рільника до послїдної краплї.

В роках загального недороду 1836—1850 нужда межи вестфальским народом дійшла до такої степени, що мало котрий з меньших рільників мав свою власну худобину, бо і корова була власностию лихваря, котру він давав селянинови до ужиткованя за високу річну оплату. Вже на сїм місци зазначу, що лихварскими інтересами і всякого рода визискуванєм простолюдина в надреньских провінциях, після згідних тогочасних і пізнїйших справоздань, заним ли ся, так само як і у нас, майже виключно жиди. Тоту саму обставину потвердили також три відпоручники низшо-австрийского видїлу краєвого: Гавриїл Бельвіль, вандрівний учитель, Кароль Калїк, ревідент рахунковий і Др. Лєбе, котрі в р. 1896 провірювали Райфайзенівскі каси в Нїмеччинї. Тисячі селяньских ґрунтів лїцитовано що року за довги, тисячі вивласнених родин еміґрувало до Америки, або лишаючи ся в вітчинї, скитали ся по службах, а сотки тисячий инших, котрі ще сидїли на ґрунтах, були на власній земли невільниками лихваря, працюючи на него і єму віддаючи цїлий дохід. В многих околицях нарід підупав вже так, що не мав анї чим податків оплатити, анї лихвареви платити чиншу від позиченої корови або вола; не було чим кормити тої худоби, анї самому не було що їсти, анї поля чим управити, анї чим засїяти на слїдуючий рік.

Чиж не зовсїм такий стан істнує ще і тепер в декотрих околицях нашого краю майже що року, тепер по нещастю торічного недороду — майже в цїлім краю?

На вид такої нужди серце заболїло у Райфайзена. Вже в р. 1847 завязав в Ваєрбуш перше товариство, виключно для ратованя людий від лютуючого тодї голоду.

Спроваджував збіже з далеких країв, устроював спільні пекарнї і продавав в них хлїб о трету часть дешевше, анїж околичні пекарі. Се була перша проба, котра єго заохотила до дальших і отворила людям очи: яку силу можна утворити через сполученє многих, хоть дрібних сил?

В два роки пізнїйше, т. є. в р. 1849, Райфайзен завязав в селї Фляммерсдорф (Флямерсфельд) під Найвід, де був бурмістром, першу спілку позичкову з виразно зазначеною цїлею: поборювати лихву. З початку тота спілка обмежувала ся лише на поміч рільникам в купнї робучої хубоби, щоби позбути ся лихварскої худоби, дальше зачала вже тота спілка давати позички на сплату лихварских довгів, а вкінци і на поправу господарств.

Однакож Райфайзен довго мусїв бороти ся з рівнодушностию народа, котрому хотїв нести поміч, і з перепонами, які єму ставляли лихварі, хотрі зараз побачили, що Райфайзен хоче їм зменшити нечесні зиски, а вкінци і з підозрінями правительства, котрому така непрошена опіка над людом видавала ся підозріною і насувала деякі обави.

Помимо того, що Фляммерсдорфска спілка зачала вже приносити красні овочі і помимо, що нарід почав освободжувати ся з нужди, а моральність зачала ся очивидячки поправляти, — мимо того всего недовірчивість правительственних властий тревала ще довгі лїта. Такий бурмістр видавав ся нїмецкому правительству підозрінним, єго дїяльність видавала ся єму небезпечною для держави (Staatsgefährlich), — отже, щоби вирвати підозріного чоловіка з підозріних відносин, перенесено Райфайзена на бурмістра до иньшої громади, до Геддерсдорфу.

Але Райфайзен не належав до тих людий, що то легко дають ся збити з дороги честної працї через те, що якийсь там полїцийний зверхник криво дивить ся на него. Заледво прибув до Геддерсдорфу і роздивив ся в нових відносинах, заснував там в р. 1854 таку саму спілку, як в Фляммерсдорф і виповів війну лихварям. Тож они юдили на него. Пруске правительство зарядило против него слїдство, слїдило кождий єго крок, піддавало критицї єго дїяльність і треба було аж кільканайцятьох років, щоби пересьвідчити правительство і доохрестний нарід, що під покривкою філянтропії не укривала ся нїяка иньша злочинна гадка, і що дїяльність Райфайзена була честна, розумна і достойна наслїдованя.

Один з таких комісарів, висланий на дисциплїнарне слїдство против Райфайзена, наводить в своїм справозданю слова, котрі єму сказав старенький місцевий парох: »Можу вам заручити, що селяньска спілка Райфайзена причинила ся більше до уморальненя моїх парохіян, нїж всї мої дотеперішні проповіди«.

З часом пруске правительство прийшло до иньшого пересьвідченя і вже від многих лїт підпирає Райфайзенівскі каси у всїх провінциях держави, а навіть причиняє ся значними фондами до їх заснованя. І сусїдні правительства, як: баварске, баденьске, ческе і віртемберске, а вкінци і иньші провінциї нїмецкої держави позаводили тоті каси в своїх краях. Навіть і правительства сусїдних держав, як: Франциї, Італії і Австриї заінтересували ся тою справою і вислали до Райфайзена комісарів на науку.

Галицкий сойм.

Доповняючи справозданє з вчерашного засїданя ранїшного, згадаємо ще про уступ бесїди пос. Бойка, в котрім він закинув латиньскому духовеньству, — що оно занимає ся полїтикою і до аґітацийних цїлий надуживає сповідницї і казальницї. Против сего висказу запротестував Преосьв. еп. Чехович, а з другими виводами пос. Бойка полємізував пос. Крамарчик, хотяй не дуже щасливо.

Відтак приняв сойм до відомости справозданє шкільної ради краєвої з дїяльности в державних школах промислових, як і краєвих школах та що до промислових стипендий.

Вечірне засїданє з 22. марця тривало від 8—11. години. На дневнім порядку була лише справа підвисшеня плат учителїв народних шкіл, котру ухвалено по мисли предложеня кр. видїлу. Ґенеральну розправу почав пос. Ем. Торосевич, найконсервативнїйший з консервативного центра. Бесїдник банував в своїй капітальній річи за тими золотими часами, коли то одна штука учителя коштувала край лише 130 зр., коли тепер пересїчна цїна сеї штуки вийшла вже на 530 зр. На вид зростаючого буджету шкільного можна стратити голову. Тут біда в краю, а тут робимо нові видатки. Він чудуєсь відвазї Малаховского, що сей посол прийшов з таким фатальним внесенєм перед сойм. В соймі тім богато бактерий, що з консервативного подільского шляхтича в мить роблять лїберала. Дома каже собі такий шляхтич: не дам нїчого! А прийде до сойму і посидить тут кілька днїв, то вже зробить ся з него великий полїтик, що з огляду на дневникарів і на ґалєрию розмітує краєвий гріш. З школи виходять лише социялїсти. Хлопець вишколений іде в край (річно таких з двіста?), не находить тут роботи, робить ся мальконтентом а відтак социялїстом. Бесїдник противний проте всякому підвисшеню плат учителїв народних шкіл. За учителями промовляли посли Малаховский, Целецкий, Вахнянин, Бернадзїковский, Козловский і Бобжиньский. Всї они секціонували річ пос. Торосевича і підносили сьмішність єго поглядів на справу. Малаховский замітив, що Торосевич сам заразив ся вже бакцильом лїбералїзму, бо сам хотїв би плєбісциту в справі шкільній, щоби весь нарід голосував, чи дати учителям висшу плату, чи нї? Пос. Вахнянин подивляв тугу Торосевича за старими дешевими часами і радив бесїдникови, перенестись аж в ті часи, в котрих зовсїм не було учителїв. Сойм не дав ся пірвати внесеню Малаховского, а дає висшу

плату учителям з огляду на дійсну потребу. Пос. Козловский висьміяв чудний консерватизм Торосевича, що не дає єму рушитись з місця вперед ні на один крок. Тепло за учителями промовив пос. Бобжиньский. Бесідник розтолкував значінє підвисшеня плат і очистив учителів з заміту, будь то они суть розкладовим елементом в суспільности. Під учителів підшивають ся деякі аґітатори і розкидають по краю і в соймі брошури, що не мають нічого спільного з учительством. Новий закон і тим добрий, що узглядняє учителів жонатих, обтяжених дітьми і наділяє їх висшими платами. При голосованю бракувало дуже богато послів з правиці і центра. З тих, що лишили ся в соймі, не голосували за законом лише: Торосевич, Вівієн, Країньский та ще може з двох-трех послів.

———

Двацятьперше засїданє з 23. марця почалось о годині $10^1/_2$. На дневнім порядку стоїть аж 53 справ, між ними на кінци буджет. Правительственний комісар відповів на кілька інтерпеляций, між тими на інтерпеляцию пос. Вахнянина в справі реґуляциї Буга в селї Старогород повіта сокальского. Правительство вислало вже в першій половині лютого с. р. інжинїра на місце для зробленя нївеляциї, а небавом почне роботу на просторони 2 кільометрів, щоби охоронити жителів села від річних шкід. На інтерпеляцию пос. Окуневского в справі переписки польскої з рускими пирохами відповів п. комісар, що правительство в справах душпастирских і ерекцийних переписує ся з рускими парохами по руски, однакож в справі порученого круга діланя, як веденє метрик, буде переписувати ся і на дальше в урядовім язиці польскім та що душпастирі обовязані такі письма приймати. (Відповідь сю задля своєї ваги подамо небавом дословно). Пос. Верещиньский яко член кр. виділу відповів на інтерпеляцию пос. Кремпи в справі, що краєвий банк нелеґально дав товариству львівских броварників і кредитовому банкови значні позички. Пос. Верещиньский каже, що позичка броварникам дана убезпечена на добрій гіпотеці, а позичка, уділена кредитовому банкови (Мархвіцкого) убезпечена на земнім воску, зложенім в маґазинах в Бориславі. Рівнож не знає виділ краєвий о форитованю через дирекцию кр. банку тих позичок, що виходять з канцеляриї правного дорадника банку, д-ра Тілля. По сїм приступлено до дневного порядку. Закон будівляний для місточок і сїл принято в третім читаню. Рускі і мазурскі посли голосували проти сего закона. Слїдувало множество справ льокальної натури. Справа зміни кр. статута і ординациї виборчої перейшла в кінци 110 голосами проти 4. Рускі посли не вийшли сим разом з салї. Вслїд за тим міска курия зискує 5 послів. Крім сего увійшли би до сойму ректор політехніки і презес академії наук. Відтак перейшов і другий закон (внесенє пос. Каратницкого), що публичні урядники і функціонери вибрані послами, не потребують відпустки до виконуваня посольского мандату. За законом було 108 голосів проти 9. (Година 1., засїданє тревае дальше).

Війна на Филипинах.

З филипиньских островів надходять суперечні вісти про хід війни між Американцями а Таґалями, відповідно до того, з якого жерела походять ті вісти. Однак на всякий спосіб певним є сей факт, що американьске пановане ограничає ся до тепер лише на Манїлю, єї найблизшу околицю, а повстанцї, хотяй їх поборюють в чистім поли, не перестали Американців окружати тїсним перстенєм. Отже в виду того не можна говорити про окупацию архіпеляґу Американцями. Справозданя американьскі признають, що навіть приблизеного понятя про сили повстанців не мають американьскі полководцї. Обчисляють їх на 20.000 до 100.000. Оружя мають мати 30.000 карабінів, а від недавна зачали уживати бездимного пороху. Про видержність повстаня можна би судити доперва, обізнавши ся докладнїйше з внутрішною орґанїзациєю руху та зі средствами, якими він розпоряджає. Передовсїм треба би знати докладнїйше відносини Таґалів до иньших племен архіпеляґу. Здає ся, що ті племена трактує Аґвінальдо так, як Іспанцї поводились з Таґалями. Однак Американцї не мають приступу до тих племен, щоби роздути їх неохоту до Таґалів, бо взагалї глубина архипеляґу, мимо 30-лїтного панованя Іспанців, зовсїм не знана і недоступна Европейцям. Хотяй би Американцї виперли навіть повстанців з Манїлї, то они можуть ставити опір ще довгий час, тимбільше, що богацтво плодів земних забезпечає повстанців перед недостатком. Про неміч американьскої позициї сьвідчить найлїпше справа іспаньских полонників, що перебувають у неволї Аґвінальда. Тих полонників Сполучені Держави зобовязали ся висвободити, але сего услівя не могли доконати ще до тепер Супротив того іспаньске правительство навязало переговори з Аґвінальдом, а він зажадав за освободженє полонників достарченя оружя і амунїциї. Іспанїя відкинула се жаданє, бо після заключеня мира мусить придержувати ся неутральности. Тож уложено ся о грошевий окуп. Але Сполучені Держави запротестували рішучо против сего, підносячи що достарченє фондів Аґвінальдови збільшить єго опір. Іспаньскі полонники не мають на разї нїзвідки виглядів на висвободженє, а богато зміж них вступило в ряди таґальских повстанців.

Новинки.

— **Конференция епископів**. Як доносить Vaterland, зараз по сьвятах Великодних відбуде ся у Відни під проводом кардинала Груші конференция епископів, щоби обговорити ріжні актуальні справи, що дотичать католицкої Церкви.

— **Спір на львівскій політехнїцї** ще не полагоджений. Ректорат зарядив доси слїдство 11 слухачам, котрі скликали віче або вели в нїм провід. Крім сего буде заряджене слїдство против всїх бесїдників, в числї около 30. Переслуханя тревають дальше. Онодї явила ся депутация слухачів політехніки у намістника ґр. Пінїньского з просьбою о інтервенцию і недопущенє до загального стрейку. Намістник відповів, що постараєсь, аби справу закінчено лагідно, лише виновники мусять відпокутовати кару. Професори постановили не уступити студентам в нїчім, навіть коли-б товариство »Bratnia pomoc« мало розвязатись і застановлено на політехнїцї виклади.

— **Рух еміґрацийний** на Подїлю знов проявив ся сильно, як звичайно під весну. З декотрих сїл як Постолівка, Раштівцї, Саджавки, Зелена, Вікно і Остапє вибирають ся до Канади і зачинають спродувати поле. Оповідають собі, що там будуть часто їсти мясо з заяців, а тут всего раз їдять мясо на Великдень. Також до Боснії вибирає ся по кількоро людий з сїл Паївка і Красне. — До Канади виеміґрувало з Михальча і Чагара на Буковинї около двіста мужиків.

— **Знов процес кс. Стояловского** розпочав ся в середу перед краківским судом. Кс. Стояловский обжаловує редакцию социялїстичної ґазетки »Prawo ludu«, обидившись висказом згаданої часописи, що він ошукав нарід підчас виборів до ради державної з Ниська. Процес потреває кілька днів. — *Ruch katolicki* у Львові буде мати також процес внаслїдок обжалованя кс. Стояловским.

— **Шкільна комісия соймова** ухвалила предложити соймови, щоби засновав ґімназию в Мельци а реальну школу в Кроснї.

— **В Тернополи** лїкарем міским іменовано д-ра Володимира Вітошиньского, інспектором поліциї Петра Качковского.

— **На сценї Одеону** в Варшаві, в театрі З. Пшибильского виставляють штуку Манька »Нещасне кохання« в польскім перекладї.

— **Слїди столїтного кладовища** відкрито на днях в часї копаня фундаментів під каменицю при ул. Бальоновій побіч церкви св. Параскевії у Львові. Найдено в земли 9 людских черепів і богато костий, котрі поховано на янівскім кладовищи. Здає ся, що після давних звичаїв се кладовище налешало до церкви св. Параскевії.

— **Перед трибуналом адмінїстрацийним** у Відни відбула ся онодї розправа над рекурсом перемиского рим. кат. епископа против скарбових властий в Галичинї з причини виміру податку доходового від виарендованого нафтового предприємства. Ходить в тій справі о суму, що сягає чверть мілїона зр. Приговор трибуналу буде оголошений 29. с. м.

— **Фельдмаршал-поручник Ґуттенберґ**, бувший мінїстер зелїзниць, має стати президентом нового товариства трамваєвого у Відни. Тамошна Sonn. u. Montagsztg. дуже обурилась висуванєм високого військового достойника на начальника трамваєвих візників і пише, що пр. в Нїмеччинї мінїстерство війни не позволило би на таку кумуляцию досить суперечних титулів.

— **Епідемія в Росиї**. В декотрих росийских ґубернїях, навіщених неурожаєм і голодом, появили ся епідемічні недуги, а найбільше тиф. Товариство »Червоного хреста« вислало численних лїкарів до тих ґуберній, а заразом постановило видавати бідним теплу поживу замість муки і помножити число домових кухонь.

— **Задля дифтериї** на котру занедужало кількох учеників в Подгужи під Краковом, замкнено тамошну ґімназию.

— **Інститути лїкарскі** для женщин мають повстати в Москві і Києві. Розвій того інститута в Петербурзї сьвідчить, що потреба лїкарских курсів для женщин дає ся відчувати і в иньших містах.

— **Пожар готелю** Windsor в Ню-Йорку — се безперечно одна з найбільших катастроф в послїдних часах. До тепер стверджено, що з людий упало жертвою 15 осіб, а тяжкі рани потерпіло 17 мужчин і 33 женщин. Надто глядають за 50 до 70 особами, котрі в часї пожару пропали доси. Очивидно велике число з них віднайдесь серед румовища. Жінка і донька властителя готелю Лєлянда понесли смерть в огни, а сам властитель збожеволів з розпуки. Підчас пожару розіграли ся сцени дійстно траґічні. Один наочний сьвідок оповідає, що в протягу кількох мінут видів, як 15 осіб кидало ся з вікон на уличний брук і спостеріг мужчину та дві женщини в хвили, коли скакали з даху на подвірє. Иньші сьвідки катастрофи бачили женщину, як кинула з вікна дитину, а відтак сама скочила на улицю. Сторожа пожарна доказувала чудес відваги підчас ратунку. При тій катастрофі пересьвідчили ся Американцї по раз вже не знати котрий, що система будови домів при помочи зелїзних клїток є дуже небезпечна, бо на случай пожежі зелїзні шини в стїнах від жару угинають ся і розсаджують мур на кусники. Сталось се власне з готелем Windsor. З 7-поверхового ґмаху остали після пожару лише зелїзні штаби величезної клїтки; мур розсипав ся майже до чиста.

— **Жидівскі обманцї**. З Ропчиць утїк минувшого тиждня гандляр деревом Ізраїль Гірш з жінкою і дїтьми, полишаючи неполагоджені інтереси на звиш 60.000 зр. Гірш зголив в Тарнові бороду, обтяв пейси і завернув до угорскої границї. — Подібної штуки доказав в Ряшеві Йосиф Талєр, котрий сфальшувавши векслїв на квоту 3.000 зр., пропав без вісти.

— **Кровава бійка**. В Галешові, місцевости віддаленій о 10 кільометрів від Цєшина, прийшло дня 14-го с. м. до кровавої бійки межи робітниками італїйскими і хорватскими, що були заняті в прускій фабрицї цементу Ґольдштайна. Італїяни, своїм звичаєм, боролись ножами. В бійцї упало трох Хорватів трупом на місци, двох померло за кілька годин і шістьнайцять віднесло більші або меньші рани. Один з поглибших був цїлком покраяний, мав внутренности пошарпані і випущені, а надто кільканайцять глубоких поколень по цїлім тїлї. Виновники дістались в руки справедливости.

— **Весїлє з перешкодами** мав у Відни гандлевий аґент Шумановский. Коли ішов з цїлою весїльною дружиною до церкви, арештувала єго поліция, бо довідала ся, що жених украв свому прицинпалови 250 зр.

— **Пригода в менажериї**. Дрогобицка ґазета доносить: В менажериї Клюдского при Бориславскій площи лучила ся сими днями пригода, котра може послужити пересторогою для людий приглядаючих ся зьвірятам. Павло Гах, робітник при копальнях нафти в Бориславі, роздавав малпам прецлї і якимсь способом роздразнив слоня. Слонь піднявши трубу, так нещасливо ударив Гаха по голові, що імовірно ударений втратить око. Облитого кровю і покалїченого відвезено по перевязаню ран до шпиталя. Та сумна пригода вилїчить може тих цїкавих, що надто приближають ся до зьвірят в менажериях і в своїй глупотї ще дразнять їх.

— **Веселий Мадяр**. На зелїзничий дворець в Кракові прибув онодї Дезидерий Шуберт, син купця з Будапешту. Купив білєт II. кляси до Відня, а опісля удав ся трохи підхмелений до почекальнї. Тут заснув на хвилю, а обудивши ся, думав мабуть, що находить ся в спальнім ваґонї, бо розібрав ся аж до білизни і положив ся, серед великого перераженя численних дам, вигідно на канапі. Присутні зачали один по другім утїкати, бо всї думали, що в почекальни находить ся божевільний. Поліция зробила конець замішаню; убрала як слїд непритомного Мадяра і умістивши єго в ваґонї, вислала до Відня.

— **Дрібні вісти**. Під колеса поїзду перед стациєю Заболотовом кинув ся дня 19. с, м. селянин незвісного назвища і згинув на місци. — В парискій хемічній лябораториї при бульварі Моро наступила експльозия підчас хемічних дослїдів з нововинайденим материялом до осьвітлюваня ваґонів; дах і вікна будинку цїлком знищені, кілька осіб попарених. — При будові зелїзницї Джібуті-Ґаррар в Африцї напало в ночи на табор робітничий кількасот Сомалїв і вимордовало двайцять кілька робітників. Жертвою дикунів упав також один робітник з Австриї.

Розклад їзди поїздів зелїзничих обовязуючий від 1-го жовтня 1898.

(Приїзд і від'їзд поданий після часу середно-европейского).

Поїзд посп.	Поїзд особ.	до Львова — приходить о годині	Поїзд посп.	Поїзд особ.	зі Львова — відходить о годині
	6·45	з Іцкан (Ґалацу, Ясс), Сучави	6·00		до Підволочиск, Бродів з головн. двірця
	7·40	„ Янова	6·05		„ Іцкан (Букарешту, Ясс, Ґалацу)
	7·50	„ Тернополя і Бродів на дворець Підзамче,	6·15		„ Підволочиск, Бродів з дв. Підзамча
	7·55	„ Сокаля і Рави рускої	8·35		„ Кракова (Відня, Берлїна)
	8·05	„ Лавочного (Пешту) Калуша, Стрия		8·45	„ Янова
	8·15	„ Тернополя і Бродів на дворець головний,		8·50	„ Кракова (Відня, Варшави)
	9·05	„ Кракова (Відня, Варшави, Пешту)		9·15	„ Сколього, Калуша, Борислава, Хирова
	10·35	„ Іцкан, Сучави		9·35	„ Підволочиск, Бродів з дв. головного
	10·45	„ Ярослава, Любачева		9·53	з дв. Пілзамче
	1·01	„ Янова		9·55	„ Белзця, Рави рускої, Сокаля
1·30	—	„ Кракова (Відня, Берлїна, Вороцлава)		10·55	„ Іцкан, Сопова, Бергомету, Сучави
	1·40	„ Сколього, Стрия, Калуша, Хирова	1·55		„ Підволочиск, Кієва з дв. головного
1.50		„ Іцкан (Букарешту, Ґалацу, Ясс) Сучави	2·08		з дв. Підзамче
2·15		„ Підволочиск (Кієва, Одесси) на дв. Підз.	2·40		„ Іцкан (Ясс, Букарешту)
2·30		на дв. гол.	2·50		„ Кракова (Відня, Вороцлава, Берлїна), Любачова чер. Ярослав, Ясла чер. Ряшів, Хабівки чер. Ряшів або Тарнів.
	5·00	„ „ Козови, Бродів на дв. Підз.		3·00	„ Стрия, Сколього тілько від $^{1}/_{5}$ до $^{30}/_{9}$
	5·25	на дв. гол.		4·55	„ Ярослава, Самбора через Перемишль
	5·40	„ Іцкан, Сучави			
	5·55	„ Сокаля, Белзця і Любачева			
Ніч			**Ніч**		
	3.04	з Підволочиск, Козови, Грималова на Підз.		4·10	до Кракова (Відня, Берлїна, М. Ляборч)
	3·30	на дв. головний		5·20	„ Лавочного (Мункача, Пешту) Борислава
5·10	—	„ Кракова (Відня, Берлїна, Варшави)		6·30	„ Іцкан, Радівців, Кімполюнґа Сучави
	6·10	„ Кракова (Відня) Самбора на Перемишль		6·40	„ Кракова (Відня, Берлїна, Варшави)
8·45	—	„ Кракова (Відня, Берлїна, Варшави)		6·55	„ Тернополя з двірця головного
	9·10	„ Кракова, Ясла, (Пешту) на Перемишль		7·00	„ Лавочного (Мункача, Пешту)
9·39		„ Підволочиск, Бродів на двор. Підзамче		7·10	„ Сокаля, Рави рускої
9·45		„ Іцкан. (Букарешту, Ясс, Ґалацу, Сучави)		7·15	„ Тернополя з двірця Підзамче
9·55		„ Підволочиск, Бродів на дв. головний		7·44	„ Янова
	10·30	„ Лавочного (Пешту) Хирова, Борислава		10·05	„ Іцкан (Ясс, Ґалацу) Сучави
	12·15	„ Стрия, Калуша, Борислава.	10·40		„ Кракова (Відня, Варшави, Берлїна)
				11·00	„ Підволочиск, Бродів з дв. головного
				11·27	з дв. Підзамче

ЗАМІТКА: Пора нічна числить ся від 6 години вечером до 5 години 59 мінут рано.
Час середно-европейский ріжнить ся від часу львівского о 36 мінут, а іменно: 12 год. часу середно-европейского = 12 год. 36 мін. часу львівского. — Бюро інформацийне ц. к. зел. держ. (Львів, ул. Третого мая, готель Імперяль) удїляє пояснень в справах зелїзничих, продає білети всякого рід і розкладя їзди.

За певну і добру льокацию

поручаємо

4 $^{1}/_{2}$% листи гіпотечні
4% листи гіпотечні коронові
5% листи гіпотечні преміовані
4% листи товариства кредитового земского
4$^{1}/_{2}$% листи Банку краєвого
5% облїґаци Банку краєвого
4% позичку краєву
4% облїґаци пропінацийні

і всїлякі ренти державні

Ті папери продаємо і купуємо по найточнїйшім курсї деннім.

КОНТОРА ВИМІНИ

ц. к. упр. гал. акц.

БАНКУ Гіпотечного

Контора виміни і відділ депозитовий перенесені до льокалю партерового в будинку банковім.

ЛЕВ ЛОПАТИНЬСКИЙ.

ДО БРАЗИЛЇЇ!

Драма з галицкого еміґрацийного руху в 4. актах.

Цїна книжки брошурованої в картонї 35 кр., оправленої в полотно з хорошими витисками 50 кр. — На почтову оплату 5 кр.

„СВЕКРУХА“

комедия в 3 актах з сїльского житя.

Цїна книжки брошурованої 30 кр., оправленої в полотно з хорошими витисками 45 кр. — На почтову оплату 5 кр.

Замовленя з провінциї у автора **ул. Сакраменток ч. 10, Львів.**
У Львові набути можна в Ставропигийскій книгарнї.

ТОВАРИСТВО

для розвою рускої штуки

стоваришенє зареєстроване з ограниченою порукою у Львові, ул. Підвалє ч. 7

виконує всякі працї з обсягу артистичного малярства, різьбарства і золотарства після композиций своїх членів, а іменно: **образи релїґійні до иконостасів, олтарів, хоругов, на тетраподи, плащеницї і пр. і такі-ж образи до комнат; образи сьвітскі: історичні, портрети з натури і фотоґрафій, краєвиди, побутові** і т. д.; з дерева: **кивоти, иконостаси, олтарі, образи і крести процесийні, сповідальницї і пр. і всякі працї золотарскі; рівнож украшує внутра церков, виготовляє пляни церков, каплиць і пр. і удержує на складї фотоґрафічні репродукциї образів руских артистів.**

Товариство ручить за стильове, старанне і совістне виконанє.

Цїлию Товариства є: піднести нашу штуку і витворити руску школу штук красних. Поручаючи проте се чисто руске Товариство патріотичній опіцї нашої П. Т. Публики духовної і сьвітскої, надїємо ся, що зволить Она причинити ся до осягненя сеї цїли численними замовленями, котрі приймає

виключно лиш Дирекция Товариства.

З глубоким поважанєм **Дирекция.**

Товариство не послугує ся аґентами.

Артист.-лїтературні Новини

виходять книжками величини 5—7 печатних листів. Зміст: беллетристика і поезия, ориґінальна і перекладана. Проґрама в заголовку: сильнїйше увзглядняванє артистичного викінченя навіть найбільш тенденцийних творів, — артизм у змістї і формі.

Цїна книжки з пересилкою: 1 кор.; оздобно оправної 2 кор.

Видавець: **М. Заячківский, Львів, улиця Зибликевича, число 34.**

ЛЕВ НОВОСАД

(практикант віденьский)

у Львові, ул. Крута ч. 7,

виконує мужеску, дамску і діточу обув, також чоботи з холявами для духовеньства по як найприступнїйших цїнах.

Рівнож приймає репарациї **кальошів.** — З провінциї вистане старий оказ на міру.

136 93—140

Хорі на легкі, горло, гортанку і астму!

Хто раз на завсїгди бажає позбути ся слабости легких. або горла, хотяйби найупірнїйшої, або астми, навіть дуже задавненої і на позір невилїчимої, сей негай **пє гербату для хронїчно хорих на легки і горло A. Wolffsky-ого.** Тисячні подяки дають ґваранцию великої уздоровляючої сили тої гербати. Пакет на два дни 75 кр. Брошура (описанє ужитя) задармо. Правдива лише у

A. Wolffsky-ого, Berlin, Nr. 37.

НАРОДНА ТОРГОВЛЯ

приймає замовленя і посередничить в закупнї:

Сьвітло церковне

впрост з фабрики Іа по 70 зр., IIа по 64 зр. за 100 кіл. loco фабрика.

Вино

в бочках о 135 лїтрах, а то Самородне почавши від 70 зр. за бочку loco місце продукциї.

Зі складів висилає: КАВУ по 5 кіл. посилках почт. в цїнї по: зр. 9·20, 10·20, 10·70, 11·20, а специяльність по 12·20 франко **ВИНО** в 5 кіл. барилках по зр. 3·—, 3·70, 4·10, 4·90 франко. — Иньші товари по умірених цїнах.

78—?

РОБІТНЯ СУКОНЬ ДАМСКИХ

Емілїї Соколовскої

у Львові, Ринок ч. 29., I. п.

приймає ласкаві замовленя і виконує їх ґустовно і по приступних цїнах.

206

НАУКУ КРОЮ удїляє в осібних годинах **Замісцеві панночки приймає на помешканє**

Учитель орґан руского Тов. педаґоґічного двотижневник педаґоґічно-науковий, виходить від 1-го червня 1889 у Львові ул. Вірменьска ч. 2. Передплата на цїлий рік 3 зр., на пів року 1.60 кр., на чверть року 1 зр.

Видає й відповідає за редакцию: **Лев Лопатиньский.** З друкарнї В. А. Шийковского.